

Cuộc nổi dậy Bắc Phi nhìn từ Việt Nam

13/02/2011 Alf. Hoàng Gia Bảo | DailyVNews

<http://dailyvnews.wordpress.com/2011/02/13/cu%E1%BB%99c-n%E1%BB%95i-d%E1%BA%ADy-b%E1%BA%AFc-phi-nhin-t%E1%BB%AB-vi%E1%BB%87t-nam/>

Ngày 29/1 vừa qua, trên tờ The Star có bài viết nhan đề “Vụ tự sát đã giúp lật đổ chế độ Tunisia” (Suicide protest helped topple Tunisian regime) kèm theo bức ảnh chụp cảnh một người đang cố vẫy vùng do bị phỏng lửa khi toàn thân đã bốc cháy!

Cách mạng từ đây

Nhân vật trong ảnh chính là công dân nước này Mohamed Bouazizi, 26 tuổi, bán hàng trái cây và rau quả trên đường phố Sidi

Bouzid, một tỉnh nhỏ nằm ở mạn trung tây Tunisia với dân khoảng 400 ngàn người. Bức ảnh thương tâm này ngay sau đó đã tràn ngập khắp các trang mạng suốt hơn tháng qua, gây xúc động cho hàng triệu người khắp nơi trên thế giới.

The Revolts Started Here

By [cul](#) on January 29, 2011 7:18 AM | [Permalink](#) | [Comments \(0\)](#)

[Suicide protest helped topple Tunisian regime](#)

On Dec. 17, a young fruit seller set himself on fire in front of the Sidi Bouzid regional council in central Tunisia.

Exactly four weeks later Mohamed Bouazizi's act of desperation toppled the repressive regime that had ruled for 23 years.

Mohamed dropped out before high school to help support his family of eight. His uncle had bought a small farm in R'gueb, near Sidi Bouzid, but the farm was one of those shut down due to corrupt land appropriations in the region.

So Mohamed was forced to return to Sidi Bouzid to try to earn a living selling fruit and vegetables in the street.

Có trang khi trích đăng lại bài báo này chắc do chưa hài lòng với tựa đề trên đặt lại thành ‘The Revolts Started Here – Những cuộc cách mạng đã bắt đầu từ đây, xem cái chết của Mohamed chính là nguyên nhân gây ra làn sóng cách mạng hừng hực tại vùng Bắc Phi hiện nay.

Cũng chẳng có gì quá đáng khi đánh giá như vậy, bởi cách chết để phản đối như thế này xưa nay luôn là nỗi ám ảnh đối với

tất cả các nhà cầm quyền, mà trường hợp tự thiêu của nhà sư Thích Quảng Đức tại Sài Gòn

năm 1963 góp phần làm sụp đổ chính thể đế nhất cộng hòa của cố tổng thống Ngô Đình Diệm không lâu sau đó, vẫn chưa phai nhòa trong ký ức hàng triệu người VN.

Tấm hình chụp nhà sư Thích Quảng Đức tự thiêu này đã từng giúp Malcolm Browne đoạt giải Pulitzer, cho thấy cái chết này cũng đã 'gây sốc' cho thế giới khi ấy ra sao.

Chỉ có điều, nếu hậu quả ngày xưa mới chỉ là một, nay với sự trợ giúp của internet nó đã thành mười lần 'khủng khiếp' hơn. Ngọn đuốc sống Mohamed Bouazizi không chỉ 'thiêu rụi' chính quyền Zine al-Abidine Ben Ali thôi, lửa của nó đã lan sang một số quốc gia lân cận làm nóng bỏng cả vùng Trung Đông suốt hơn tháng qua.

'Lê văn Tám' của Tunisia

Theo tờ The Star nói trên thì Mohamed Bouazizi do gia cảnh khó khăn với tám 'miệng ăn' đã phải sớm rời ghế nhà trường khi còn đang là học sinh trung học (chứ không như nhiều bản tin báo là 'sinh viên'). Anh có thời gian làm việc trong một trang trại nhỏ của người chú ở vùng quê R'gueb, gần tỉnh Sidi Bouzid, nhưng trang trại này sau đó đã bị đóng cửa vì nạn phân bổ đất đai tham nhũng trong khu vực. (chắc cũng tương tự như chuyện nhân danh 'qui hoạch' để cướp đất của dân dẫn đến khiếu kiện tràn lan ở VN ta?)

Việc này đã buộc Mohamed quay trở lại Sidi Bouzid kiếm sống bằng bán rong trái cây và rau quả trên đường phố. Do bán hàng rong bị xem là 'bất hợp pháp' tại Tunisia, Mohamed đã đã từng bị chính quyền tịch thu chiếc xe cút kít bán hàng nhiều lần, thế nhưng anh ta cũng không còn sự lựa chọn khác, vẫn cứ phải mua sắm hàng hóa để rồi bị tịch thu. Cái vòng tròn luẩn quẩn này cứ lặp đi lặp lại khiến Mohamed dần lâm vào cảnh nợ nần, túng thiếu và rồi chuyện gì phải đến cũng đã đến...

Ảnh Mohamed Bouazizi trên Wikipedia

Đó là vào ngày thứ Sáu 17/12/2010, ngày ‘định mệnh’, ngày cuối cùng ‘sự nghiệp’ bán hàng rong của anh ta. Sau khi được chủ vừa đồng ý cho cậu tiếp tục mua thiếu khoảng 200 USD tiền trái cây rau quả để có cái bán kiếm sống. Con người khốn khổ này lại tiếp tục bị cảnh sát tịch thu hàng hóa, chẳng những thế “cậu đã bị cảnh sát tát thẳng vào mặt” như các báo cáo cho biết.

Ngay sau đó Mohamed đã đi thẳng đến trụ sở chính quyền tỉnh để cố gắng bào chữa về trường hợp của mình với vị chủ tịch. Thế nhưng chẳng những anh không được lắng nghe mà còn bị họ ‘ném’ ra ngoài không thương tiếc!

Chính cách đối xử tận cùng tệ mạt như thế đã trở thành giọt nước cuối cùng đổ vào chiếc ly bất mãn đang đầy lên đến miệng khiến Mohamed trở nên tuyệt vọng và giận dữ chưa từng có.

Anh vét sạch các túi có được ít tiền vừa đủ mua hai chai ‘paint thinner’, một loại dung môi Aceton, Xylene dùng để sơn phủ lên bề mặt lớp sơn có khả năng gây cháy không kém cồn xăng, rồi quay trở lại trụ sở ủy ban Sidi Bouzid và đã tự biến thân mình thành cây đuốc sống ngay trước tòa nhà trụ sở ủy ban.

Đến lúc này các ‘đầy tớ nhân dân’ Sidi Bouzid mới nhận ra sự nghiêm trọng của vấn đề nhưng mọi chuyện đã quá muộn!

Ngay khi Mohamed đang được điều trị tại bệnh viện một cuộc biểu tình đã nổ ra. Cảnh sát lúc này vẫn chưa hết nóng nôi, bắn hơi cay để giải tán đám đông chẳng khác nào ‘đổ dầu thêm vào lửa’.

Mohamed Bouazizi tại bệnh viện. Phải chi bài học về sự vô cảm với dân này được các ‘đầy tớ’ VN thấm nhuần?

Hai tuần tiếp theo các cuộc biểu tình vẫn tiếp tục diễn ra nhưng còn lẻ tẻ, chỉ đến khi tin Mohamed đã thiệt mạng hôm 4/12 được loan đi, chính quyền nhanh chóng mất dần quyền kiểm soát đất nước. Qua hai trang cộng đồng Twitter và Facebook, giới trẻ bắt

đầu tuần hành ở thủ đô Tunis và lan sang một số vùng đất giàu có khác của Tunisia ở ven biển bày tỏ sự bất mãn. Kết quả là chưa đầy 1 tháng sau vụ tự thiêu của Mohamed tổng thống Zine al-Abidine Ben Ali đã phải chạy trốn khỏi đất nước, chấm dứt 24 năm cai trị độc tài.

Con người một khi quá tuyệt vọng thường tìm đến cái chết và mặc dù có nhiều cách chết nhưng hiếm ai dám nghĩ đến tự thiêu. Mà chỉ những ai cố tình muốn kẻ đã đẩy mình vào con đường cùng sẽ phải ‘khốn đốn’ vì cái chết của mình, họ mới thực sự có đủ sự can đảm sự tự tin dám thực hiện hành vi này. Càng ít tuổi, còn nhiều ‘ham sống sợ chết’ càng sợ tự thiêu hơn. Trường hợp ‘đuốc sống’ Lê Văn Tám mà dân chúng VN xem là biểu tượng suốt nhiều

thập niên mãi đến gần đây mọi người mới ‘té ngựa’ vì sự giả dối của huyền thoại này. Nhưng Mohamed Bouazizi ngày nay thì khác. Tên tuổi anh sau này chắc hẳn không chỉ được dân Tunisia ghi nhận như bậc anh hùng, mà ngay đối với các nước láng giềng cùng cảnh ngộ bị cai trị bởi sự độc tài, cũng sẽ nhắc đến anh với lòng khâm phục. Vì anh mới chính là đấng sống thứ thiệt chứ chẳng phải loại ‘anh hùng bịp bợm’.

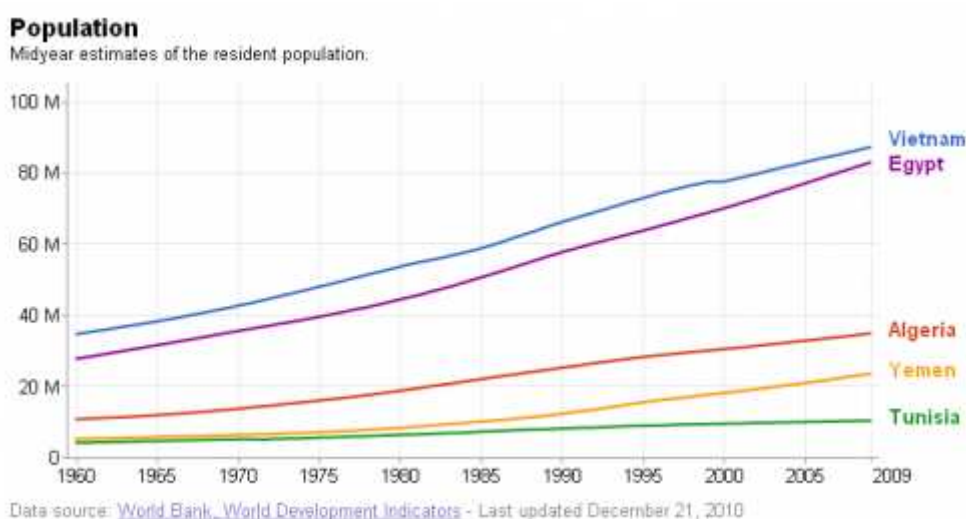
Nhìn người lại ngắm đến ta!

Sau khi sự bất mãn của dân chúng Tunisia bùng nổ và thành công đã xuất hiện những dự đoán về những điều tương tự rất có thể sẽ xảy ra cho VN nay mai, dựa vào những tương đồng giữa hai nước. Như bài "[VietnamHYPERLINK "modules.php?name=News&file=article&sid=9404" as Tunisia in waiting](http://www.atimes.com/atimes/Southeast_Asia/MA29Ae01.htm)" trên tờ Á châu Thời báo hôm 29/1 của Adam Boutzan (**‘Việt Nam sẽ là một Tunisia của tương lai’** http://www.atimes.com/atimes/Southeast_Asia/MA29Ae01.htm) bài này ngay sau đó đã được dịch ra tiếng Việt và đăng tải trên nhiều trang mạng. Trong đó tác giả nhận định “Ở nhiều nước đang phát triển, giáo dục và mạng xã hội số hóa đã khiến các cư dân thành thị trẻ tuổi nhận thức được những gì mà họ không có. Ở một số nơi, họ không có được những món đồ mà một người bình thường có thể mua nếu anh ta hoặc cô ta có nghề nghiệp ổn định. Ở vài nơi khác, họ không được quyền nói ra những gì họ nghĩ, không được phép thay đổi lãnh đạo, chứ đừng nói gì thay đổi hệ thống. (bản dịch của Đan Thanh, nguồn <http://namvietnetwork.wordpress.com/2011/01/29/vi%E1%BB%87t-nam-s%E1%BA%BD-la-tunisia/>)

Nhìn chung, nguyên nhân dẫn đến cuộc nổi dậy của người dân Tunisia trước hết xuất phát từ những mâu thuẫn nội tại đã âm ỉ lâu ngày trong lòng của chính đất nước này. Đó là những bất công về thu nhập, về phân phối phúc lợi của cải xã hội cùng sự bất hợp lý của các chính sách nhà nước có liên quan trực tiếp đến đời sống người dân dẫn đến sự phân hoá, chênh lệch giàu nghèo trong xã hội ngày càng trở nên trầm trọng

Vậy liệu ở VN ta đúng là cũng đang có những ‘thùng thuốc nổ’ tương tự các nước Bắc Phi chẳng, thiết nghĩ không gì chính xác hơn là dựa vào một số biểu đồ so sánh sau sau:

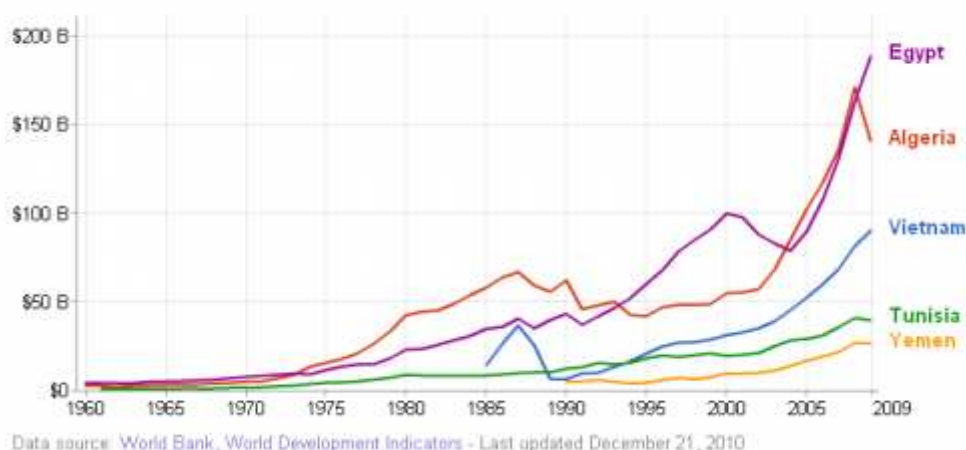
1. Dân số VN đông nhất so với các nước Bắc Phi đang gặp khủng hoảng hiện nay

2. Nhưng tổng thu nhập của VN thì không phải là cao nhất

Gross Domestic Product

GDP in current U.S. dollars. Not adjusted for inflation.

(Dữ liệu Ngân hàng Thế giới, <http://data.worldbank.org/country>)

3. Kết quả là mức thu nhập bình quân / đầu người (GDP) của VN là thấp nhất (2009)

Quốc gia	Tổng thu nhập quốc gia (Tỷ USD)	Dân số (triệu người)	Thu nhập (USD/người/năm)
Ai cập	188,410	82,90	2.270
Algeria	140,577	34,90	4.028
Vietnam	90,091	87,30	1.032
Tunisia	39,561	10,43	3.793
Yemen	26,365	23,58	1.118

4. Sự nguy hiểm là ở chỗ VN lại là dân tộc 'hiếu biết' nhất!

Tỷ lệ biết chữ (năm 2007)	Vietnam	Ai cập	Algeria	Tunisia	Yemen
Nam	95	90	94	97	93
Nữ	94	82	91	94	67

5. Bằng chứng là VN đang có tỷ lệ người dùng Internet cao nhất!

% người dùng điện thoại	27	40	81	76	14
% người sử dụng Internet	20	14	10	17	1

(nguồn dữ liệu UNICEF, <http://www.unicef.org/infobycountry/index.html>)

6. Lại đang 'được cai trị' bởi một nhà nước độc đảng lâu đời nhất, mà chỉ tính riêng từ 30/4/1975 đến nay thôi đã là 36 năm. Tổng thống Zine al-Abidine Ben Ali của Tunisia hay H.Mubarak của Ai Cập chỉ là... 'đàn em' !

Quốc gia	Lãnh tụ	Ngày năm quyền	lên 'Tham cổ vị'	quyền
Tunisia	Zine al-Abidine Ben Ali	7/11/1987	26 năm	
Yemen	Ali Abdullah Saleh	22/5/1990	21 năm	
Algeria	Abdelaziz Bouteflika	27/4/ 1999	12 năm	
Ai cập	Muhammad Hosni Sayyid Mubarak	14/10/1981	31 năm	

Thay lời kết

Chính xác là VN hiện đang có không những ‘thùng thuốc nổ’ nổi dậy thậm chí còn lớn hơn cả họ. Bởi mức độ nghèo đói của dân chúng VN là gấp 3 lần Tunisia, gấp 2 lần Ai Cập, gấp 4 lần Algeria và chỉ ngang bằng với tiểu quốc Yemen, thế nhưng VN lại hiểu biết hơn và cũng đang có một chính quyền độc quyền cai trị lâu hơn ai hết.

Nhưng tiếc là chính trị không phải là toán học! Bấy nhiêu bất công, bấy nhiêu độc tài đã đủ khiến người dân Tunisia làm nên cách mạng, nhưng với một nước VN XHCN dường như vẫn còn rất thiếu!

Đất nước chúng ta bất công vẫn tràn lan, tham ô thất thoát tài sản hàng trăm tỷ, người dân vẫn cứ chết oan ức trong đồn công an... thế nhưng chính trị thì vẫn cứ ổn định trên cả tuyệt vời!

Lý do đơn giản chỉ vì còn có 2 yếu tố quan trọng khác không thể thiếu đối với mọi cuộc cách mạng, đó là: (1) thời điểm ‘châm ngòi’ (mà thường không ai được định trước được) và (2) khả năng gây bùng nổ tức thời của nó mạnh yếu ra sao.

Nhìn vào thực tế chúng ta thấy trong nước trước nay không ít ‘ngòi nổ’ đã được châm, điển hình rất sớm ngay sau khi VN mở cửa đó là vụ nông dân nổi dậy ở Thái Bình hồi năm 1997. Chuyện người nghèo khổ rách áo ôm bán hàng rong bị cướp mất phương tiện như Mohamed là ‘chuyện thường ngày ở huyện’ tại các thành phố lớn với các chiến dịch làm đẹp lòng lề đường, làm đẹp hè phố. Hà Nội, Sài Gòn, Đà Nẵng, Đà Lạt v.v... cũng đã từng ra lệnh cấm bán hàng rong, cấm bán vé số gây bức xúc cho dư luận y hệt như Tunisia. Cũng có loại ‘ngòi nổ’ lớn và nguy hiểm do đụng chạm đến các tôn giáo, như vụ Tòa Khâm Sứ, Thái Hà, Tam Tòa, Đồng Chiêm hay Bát Nhã v.v... thế nhưng VN vẫn cứ ‘ổn định’ mà chẳng có cuộc cách mạng hoa nhài, bông bưởi nào xảy ra cả. Vì sao? Rõ ràng còn thiếu cái gì đó?

Căn bệnh vô cảm: Một số học sinh thân nhiên ngồi nhìn và quay phim một bạn gái bị đánh đập dã man trên phố

Vâng, cái thiếu duy nhất ấy chính là sự thờ ơ đến ‘vô cảm’ đối với những gì đang diễn ra trên chính đất nước thân yêu của mình của đại đa số người dân.

Đã thế sự độc tài ở VN lại không quá lộ liễu ‘thô thiển’ như tại các nước Bắc Phi. Trong khi các lãnh tụ Zine al-Abidine Ben Ali, Ali Abdullah Saleh, Abdelaziz Bouteflika, Hosni Sayyid Mubarak, Cadafi... một mình một chợ cai trị hết thập niên này sang chục năm khác khiến cho dân “nhìn mặt riết chán!” thì CSVN lại ‘khôn ngoan’ hơn rất nhiều khi dựng lên cho mình một chính quyền với đầy đủ ban bộ, nghi thức y hệt như các nước dân chủ. Lãnh tụ VN cũng leo lên bước xuống ra về không có chỗ cho độc tài nào chen chân vào v.v... nhưng người dân thì chẳng phải ai cũng có đủ sự hiểu biết để nhận ra sự ‘độc tài tập thể’ dưới kiểu dân chủ giả hình này.

Bởi vậy, ngày nào cái ‘lỗ hổng’ thờ ơ đối với vận mệnh đất nước của người dân còn chưa được lấp đầy chắc khó có cuộc cách mạng hoa nhài, bông bưởi nào xảy ra nổi. Mọi sự đổi thay vẫn mãi là “ơn trời” (đúng như lời Adam Boutzan trong bài báo trên), nếu xảy ra thật chẳng qua đó là chuyện hên xui do bản thân hệ thống chính trị hiện nay vì vấp phải lỗi nào đó quá trầm trọng gây nên mà thôi.

Nội tình đấu tranh dân chủ tại VN còn khó khăn là thế, việc WikiLeaks tiết lộ Cơ quan Phát triển Quốc tế Mỹ (USAID) từng lên kế hoạch chi 66,5 triệu USD trong năm 2008 và 75 triệu USD trong năm 2009 cho các chương trình thúc đẩy dân chủ và quản lý ở Ai Cập, hành động được xem như ngầm ủng hộ lật đổ 'đồng minh' lâu năm H.Mubarak, chắc sẽ khiến Hà Nội lưu tâm và cảnh giác hơn trong mọi quan hệ với nước này. Nỗi ám ảnh về 'diễn biến hòa bình' sẽ còn nằm trong đầu họ lâu hơn và như vậy, mọi sự đổi thay nhờ tác động từ bên ngoài càng khó có thể xảy ra hơn.

Sài Gòn, 11/2/2011
Alf. Hoàng Gia Bảo